

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 6. října 2021¹

Věc C-385/20

**EL,
TP
proti
Caixabank SA**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Smlouva o úvěru – Soudní řízení na určení zneužívající povahy smluvního ujednání – Uložení náhrady nákladů řízení prodávajícímu nebo poskytovateli – Výše nákladů řízení nahraditelných spotřebiteli – Horní hranice použitelná na odměnu advokáta v závislosti na hodnotě předmětu řízení – Procesní autonomie – Zásada efektivity“

I. Úvod

1. V této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložil Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně, Španělsko) Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky týkající se výkladu směrnice Rady 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách².

2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi dvěma spotřebiteli, EL a TP, a finanční institucí Caixabank SA týkajícího se náhrady odměny advokáta, již se tito spotřebitelé domáhají na posledně uvedené společnosti v řízení o určení výše náhrady nákladů řízení. Toto řízení navazuje na rozsudek ve věci samé, kterým soud na návrh uvedených spotřebitelů rozhodl o zneužívající povaze smluvních ujednání obsažených ve smlouvě o úvěru uzavřené mezi účastníky řízení, uložil vrácení částek bezdůvodně zaplacených uvedenými spotřebiteli na základě těchto ujednání a uložil společnosti Caixabank náhradu nákladů řízení.

3. V tomto kontextu pokládá předkládající soud Soudnímu dvoru předběžné otázky, jejichž podstatou je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity ukládají členským státům, aby ve svém vnitrostátním právu stanovily, pokud jde o občanskoprávní řízení týkající se zneužívajících smluvních ujednání, právo spotřebitelů, kteří ve věci uspěli, získat od prodávajících nebo poskytovatelů, kteří ve věci neuspěli, úplnou náhradu

¹ – Původní jazyk: francouzština.

² – Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/12 s. 169).

nákladů právního zastoupení vzniklých těmto spotřebitelům, a to včetně odměny, na níž se podle svého uvážení dohodli se svými advokáty³, aniž by tyto státy mohly v této oblasti stanovit určité meze.

4. V tomto stanovisku vysvětlím, že členské státy mají v rámci své procesní autonomie široký prostor pro uvážení při stanovování pravidel pro určení výše náhrady nákladů právního zastoupení použitelných v občanskoprávních řízeních týkajících se zneužívajících ujednání, včetně stanovení horní hranice odměny advokáta zastupujícího stranu, jež v řízení uspěla, v závislosti na hodnotě předmětu řízení. Mám za to, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity vyžadují pouze to, aby tato pravidla umožňovala spotřebitelům získat na náhradě nákladů částku, která je přiměřená a úměrná nákladům právního zastoupení, jež objektivně museli vynaložit na zahájení takového řízení. Předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda tomu tak ve věci v původním řízení skutečně je.

II. Právní rámec

A. Směrnice 93/13

5. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná [...]“

6. Článek 7 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

B. Španělské právo

7. Ve španělském právu jsou pravidla v oblasti nákladů občanskoprávního řízení obsažena v Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000, občanský soudní řád) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575) (dále jen „LEC“).

8. Článek 243 LEC stanoví:

„1. Ve všech typech řízení a na všech stupních určuje výši nákladů řízení soudní úředník soudu, který rozhodoval v prvním stupni nebo v řízení o opravném prostředku, nebo případně soudní úředník příslušný k výkonu rozhodnutí.

[...]

³ – V tomto stanovisku budu používat pojem „náklady právního zastoupení“ v širším slova smyslu, kdy je v něm zahrnuta rovněž odměna advokáta, již nesou účastníci soudního řízení.

Soudní úředník sníží odměnu advokátů a jiných odborníků, na které se nevztahuje zvláštní sazebník, pokud tato odměna přesahuje horní hranici stanovenou v čl. 394 odst. 3 a pokud strana, již byla uložena náhrada nákladů řízení, nebyla prohlášena za nemajetnou.“

9. Článek 251 LEC stanoví:

„Hodnota předmětu řízení se stanoví v závislosti na hospodářském významu žalobního nároku, který se vypočte podle následujících pravidel:

1. Je-li požadována určitá peněžitá částka, představuje hodnotu předmětu řízení tato částka, a není-li částka určena, a to ani relativně, je hodnota předmětu řízení považována za neurčitou.

[...]

8. V řízeních týkajících se existence, platnosti nebo účinnosti pohledávky odpovídá hodnota tohoto řízení celkové výši dluhu, i pokud je splatný ve splátkách. Toto kritérium ocenění se použije v řízeních, jejichž předmětem je vznik, změna nebo zánik pohledávky nebo práva osobní povahy, pokud se neuplatní jiné pravidlo tohoto článku.“

10. Článek 394 LEC stanoví:

„1. V řízeních o určovacích žalobách nese náklady řízení v prvním stupni strana, jejíž žaloba byla ve všech bodech zamítnuta, ledaže soud s náležitým odůvodněním shledá, že ve věci vyvstaly vážné skutkové nebo právní pochybnosti.

[...]

3. Pokud byla na základě odstavce 1 tohoto článku straně, která neměla ve věci úspěch, uložena náhrada nákladů řízení, nesmí celková částka, kterou je povinna zaplatit na náhradě odměny advokátů nebo jiných odborníků, na něž se nevztahuje sazebník nákladů a odměn, přesáhnout jednu třetinu hodnoty předmětu řízení ve prospěch každé strany, které byla přiznána náhrada nákladů řízení. Pouze za tímto účelem se stanoví, že hodnota návrhových žádání, která nelze ocenit, činí 18 000 eur, nerozhodne-li soud s ohledem na složitost věci jinak.

Ustanovení předchozího odstavce se nepoužijí, pokud soud rozhodne, že strana, které byla uložena náhrada nákladů řízení, jednala účelově.“

11. Článek 411 LEC stanoví:

„Změny, ke kterým dojde po zahájení řízení, pokud jde o bydliště účastníků řízení, spornou věc a předmět řízení, nemění příslušnost a pravomoc soudu, které se určí podle skutečností zjištěných na počátku řízení.“

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení u Soudního dvora

12. Z předkládacího rozhodnutí a vyjádření předložených Soudnímu dvoru vyplývá, že dne 25. dubna 2008 uzavřeli EL a TP se společností Caixabank smlouvu o úvěru v podstatě ve výši 159 000 eur. Smlouva však obsahovala několik ujednání označovaných jako „měnové“ doložky, a úvěr tak byl denominován v japonských jenech (JPY).

13. Dne 10. října 2016 podali EL a TP k Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně) proti společnosti Caixabank žalobu, jíž se domáhají předně určení neplatnosti těchto „měnových“ doložek z důvodu jejich zneužívající povahy, dále přepočtu výše zůstatku úvěru (s tím, že smlouva zůstává v platnosti a je nadále vyjádřena v eurech) a konečně, aby bylo bance uloženo vrátit částky, které zaplatili bezdůvodně na základě uvedených ujednání od okamžiku uzavření smlouvy.

14. Žalobci v původním řízení ve své žalobě uvedli, že hodnota předmětu řízení je neurčitá. V tomto ohledu v podstatě tvrdili, že zůstatek úvěru ke dni podání žaloby činil 127 269,15 eura a tento zůstatek by měl být přezkoumán a upraven s ohledem na určení neplatnosti „měnových“ doložek, jakmile budou známy veškeré náklady a provize vynaložené z důvodu těchto doložek. Tato hodnota byla následně jako taková určena v rozhodnutí o připuštění žaloby.

15. Rozsudkem ze dne 29. listopadu 2018 Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně) žalobě EL a TP vyhověl. Zmíněný soud určil, že napadené „měnové“ doložky jsou neplatné, a uložil společnosti Caixabank vrátit spotřebitelům případné částky, které zaplatili nad rámec částek, které by byly splatné, pokud by byl úvěr od počátku denominován v eurech, spolu se zákonnými úroky. Kromě toho uvedený soud uložil společnosti Caixabank náhradu nákladů řízení. Tento rozsudek poté nabyl právní moci.

16. Následně v samostatném řízení o určení výše nákladů řízení předložila advokátka EL a TP příslušnému soudnímu úředníkovi žádost o náhradu nákladů právního zastoupení souvisejících s řízením ve výši 25 188,91 eura, v níž bylo zahrnuto vyúčtování její odměny ve výši 19 007,89 eura. Pro účely výpočtu dotčené odměny byla v této žádosti vzata za základ, jakožto hodnota předmětu řízení, částka 127 269,15 eura, tedy zůstatek úvěru k datu podání žaloby⁴.

17. Společnost Caixabank požadované náklady řízení zpochybnila na základě tvrzení, že jsou nepřiměřené. Rozhodnutím ze dne 1. října 2019 soudní úředník této námitce vyhověl. Dospěl zejména k závěru, že v souladu s články 251 a 411 LEC, jak je vykládají španělské soudy, nelze hodnotu předmětu řízení, která byla určena v okamžiku podání žaloby, změnit v pozdější fázi řízení, a tím spíše ani v rámci určení výše nákladů řízení. V projednávané věci byla v rozhodnutí o připuštění žaloby hodnota předmětu řízení uvedena jako neurčitá, v souladu s obsahem žaloby, a tudíž je podle něj třeba ji za takovou považovat i v rámci určení výše nákladů řízení. Z tohoto důvodu je třeba pro účely nahraditelné odměny advokáta použít jako hodnotu předmětu řízení částku 30 000 eur, v souladu se směrnicí pro určování výše nákladů řízení vydanou Advokátní komorou v Barceloně. Kromě toho na základě čl. 394 odst. 3 LEC nesmí podle zmíněného úředníka náhrada, již je společnost Caixabank povinna uhradit žalobcům v původním řízení z titulu odměny advokáta, přesáhnout jednu třetinu této částky.

18. Žalobci v původním řízení proto podali proti posledně uvedenému rozhodnutí opravný prostředek. V této souvislosti se Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně), který měl pochybnosti o slučitelnosti článku 251, čl. 394 odst. 3 a článku 411 LEC, jak jsou vykládány španělskými soudy, se směrnicí 93/13, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je soudní výklad článku 251, čl. 394 odst. 3 a článku 411 [LEC] provedený rozhodnutím ze dne 1. října 2019, podle kterého hodnota předmětu řízení odpovídá hospodářskému významu sporu, a lze tedy snížit odměnu, kterou spotřebitel zaplatil svému advokátovi, a to na základě pevné

⁴ – Tyto informace nejsou uvedeny v předkládacím rozhodnutí. Vyplynají z vyjádření předložených EL a TP a společností Caixabank (v tomto ohledu viz bod 23 tohoto stanoviska).

částky (18 000 eur), stanovené zákonem pouze pro případ, že hodnotu předmětu řízení nelze určit, a nikoliv pro případ, kdy tato hodnota nebyla určena, v rozporu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13], protože nemůže obnovit právní a faktickou situaci spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno, a to přestože soud prohlásil ujednání za zneužívající, a protože neodstraňuje nepřiměřenou procesní podmínku související s omezením nákladů řízení, přičemž toto odstranění by spotřebiteli zaručilo vhodnější a účinnější prostředky k legitimnímu uplatnění jeho práv?

2) Je čl. 394 odst. 3 [LEC] sám o sobě v rozporu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] a znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje soudní uplatnění práv, která uvedená směrnice přiznává spotřebitelům, protože omezení, které tento článek ukládá spotřebiteli v tom smyslu, že musí nést část vlastních nákladů řízení, znamená, že nelze obnovit právní a faktickou situaci spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno, a to přestože soud prohlásil ujednání za zneužívající, a protože neodstraňuje nepřiměřenou procesní podmínku související s omezením nákladů řízení, přičemž toto odstranění by spotřebiteli zaručilo vhodnější a účinnější prostředky k legitimnímu uplatnění jeho práv?“

19. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 7. července 2020 došla Soudnímu dvoru dne 12. srpna téhož roku. Písemná vyjádření předložili Soudnímu dvoru EL a TP, společnost Caixabank, španělská a polská vláda a Evropská komise. Stejní účastníci řízení a zúčastnění, s výjimkou polské vlády, rovněž písemně odpověděli na otázky položené Soudním dvorem dne 11. května 2021.

IV. Analýza

A. K pravomoci Soudního dvora

20. Úvodem španělská vláda a v podstatě i společnost Caixabank vznášejí námitku nedostatku pravomoci Soudního dvora k posouzení těchto předběžných otázek.

21. Tuto námitku je podle mého názoru třeba zamítnout. Ačkoli je pravda, že otázky týkající se určení výše nákladů v občanskoprávních řízeních samy o sobě nespádají do oblasti působnosti směrnice 93/13, připomínám, že se spor v původním řízení týká zneužívající povahy několika smluvních ujednání ve smyslu této směrnice. Tyto procesní otázky tak byly vzneseny v rámci sporu, jehož předmětem jsou práva spotřebitelů, jež jim přiznává uvedená směrnice. V tomto kontextu vyvstává otázka, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 téže směrnice ve spojení se zásadou efektivit brání španělské právní úpravě v oblasti nákladů řízení. Daná situace tak spadá do oblasti působnosti unijního práva, přičemž položené předběžné otázky se týkají výkladu tohoto práva. Soudní dvůr má tedy zjevně pravomoc k jejich posouzení⁵.

⁵ – Viz obdobně rozsudek ze dne 16. července 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, dále jen „rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria“, EU:C:2020:578, bod 45). Pokud v rozsudcích ze dne 27. března 2014, Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187) a ze dne 8. prosince 2016, Eurosanamientos a další (C-532/15 a C-538/15, EU:C:2016:932), o něž se opírá společnost Caixabank a španělská vláda, Soudní dvůr prohlásil, že nemá pravomoc k posouzení předběžných otázek týkajících se slučitelnosti vnitrostátních procesních předpisů s unijním právem, bylo tomu právě z důvodu, že tyto otázky byly položeny v rámci sporů, jež se netýkaly práv přiznaných unijním právem.

B. K přípustnosti

22. Společnost Caixabank a španělská vláda rovněž tvrdí, že předběžné otázky jsou nepřípustné. Podle nich *zprv* v předkládacím rozhodnutí nejsou uvedeny skutkové a právní okolnosti nezbytné k tomu, aby Soudní dvůr mohl poskytnout užitečnou odpověď na položené otázky.

23. Je pravda, že výše odměny požadované advokátkou žalobců v původním řízení v rámci určení výše nákladů řízení není v předkládacím rozhodnutí uvedena a že z předkládacího rozhodnutí ani nevyplývá, zda tato částka přesahuje horní hranici stanovenou v čl. 394 odst. 3 LEC. Nicméně tyto informace jsou obsaženy ve vyjádřeních účastníků původního řízení, a navíc je popis skutkového stavu obsažený v uvedeném rozhodnutí, jakkoli stručný, podle mého názoru postačující k pochopení předpokladů, na nichž jsou založeny předběžné otázky, a k tomu, aby Soudní dvůr mohl poskytnout užitečnou odpověď.

24. *Zadruhé* společnost Caixabank upozorňuje na rozpor mezi zněním první otázky a obsahem předkládacího rozhodnutí. V této předběžné otázce totiž předkládající soud naznačuje, že za základ pro výpočet nahraditelné odměny advokátky EL a TP byla vzata částka 18 000 eur uvedená v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě druhé LEC, zatímco v předkládacím rozhodnutí se uvádí, že ve skutečnosti soudní úředník vzal za základ částku 30 000 eur, uvedenou ve směrnici pro určování výše nákladů řízení vydané Advokátní komorou v Barceloně.

25. Domnívám se, že v tomto bodě skutečně existuje v předkládacím rozhodnutí rozpor. V tomto rozhodnutí nejsou kromě toho ani uvedeny důvody, proč byla použita zmíněná částka 30 000 eur, a nikoli částka stanovená v čl. 394 odst. 3. Podle mého názoru nicméně tento rozpor není dostatečným důvodem k tomu, aby byly položené předběžné otázky prohlášeny za nepřípustné. Soudního dvůr má totiž poskytnout obecnou odpověď na otázku slučitelnosti vnitrostátního režimu určování výše nákladů řízení, který stanoví horní hranici nahraditelné odměny advokáta v závislosti na hodnotě předmětu řízení, nezávisle na tom, jaká částka byla ve skutečnosti uplatněna v původním řízení. Tato částka tedy není pro požadovaný výklad rozhodující.

26. *Zatřetí* společnost Caixabank a španělská vláda tvrdí, že v předkládacím rozhodnutí jsou obsažena nepodložená, ne-li nesprávná tvrzení. Konkrétně v něm předkládající soud naznačuje, že žalobci v původním řízení zaplatili, nebo přinejmenším budou muset zaplatit, celou odměnu požadovanou jejich advokátkou v rámci určení výše nákladů řízení, avšak toto tvrzení není ničím podloženo a z důkazů založených do spisu vyplývá, že tomu tak ve skutečnosti není. Ze stejného důvodu jsou podle nich položené předběžné otázky hypotetické. Podle nich je nepochybné, že na základě španělských předpisů o nákladech řízení získají žalobci v původním řízení od společnosti Caixabank náhradu veškerých nákladů právního zastoupení, které jim vznikly⁶.

27. V tomto ohledu postačí připomenout, že v rámci řízení podle článku 267 SFEU spadá posouzení skutkových okolností v projednávané věci do pravomoci vnitrostátního soudu. Soudní dvůr je oprávněn rozhodovat o výkladu unijního předpisu pouze na základě skutečností, které mu sdělil tento soud⁷. Společnost Caixabank a španělská vláda tak nemohou před Soudním dvorem zpochybňovat skutkový předpoklad, z něhož vycházel vnitrostátní soud ve svých předběžných

⁶ – V dohodě o odměně uzavřené mezi žalobci v původním řízení a jejich advokátkou totiž byla údajně sjednána pevná odměna a pohyblivá odměna, jež se měla uplatnit v případě, že žalobci ve věci uspějí a bance bude uložena náhrada nákladů řízení. Uvedení žalobci měli zaplatit pouze pevnou část odměny ve výši 1 200 eur (bez DPH). Naproti tomu pohyblivou složku odměny si měla advokátka odečíst přímo z přiznané náhrady nákladů řízení. Částka 1 200 eur je přitom nižší než horní hranice odměny stanovená v čl. 394 odst. 3 LEC a je podle nich z velké většiny pokryta částkou, kterou společnost Caixabank souhlasila zaplatit na nákladech řízení.

⁷ – Viz zejména rozsudek ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341, bod 37 a citovaná judikatura).

otázkách, podle kterého žalobci v původním řízení zaplatili odměnu požadovanou jejich advokátkou, nebo ji přinejmenším budou muset zaplatit v rozsahu, v jakém nebude možné úhradu této odměny přenést na žalovanou v původním řízení.

28. *Konečně* španělská vláda konkrétně zpochybňuje přípustnost první předběžné otázky v rozsahu, v jakém se týká zásady *perpetuatio jurisdictionis*, zakotvené v článku 411 LEC, přičemž uvádí několik okolností, které podle mého názoru spadají do věcné podstaty této otázky⁸. Ačkoli tyto okolnosti mohou být relevantní pro účely poskytnutí odpovědi na uvedenou otázku, jsou podle mého názoru bezpředmětné z hlediska posouzení její přípustnosti⁹.

C. *K věci samé*

29. Základem projednávané věci je problematika smluv o úvěru v cizí měně uzavřených spotřebiteli s bankovními institucemi, zejména španělskými, která je Soudnímu dvoru dobře známá¹⁰.

30. V projednávané věci uzavřeli EL a TP takovou smlouvu o úvěru, denominovaném v japonských jenech, se společností Caixabank. Tito spotřebitelé nicméně podali žalobu na určení zneužívající povahy „měnových“ doložek obsažených v této smlouvě, na jejichž základě byla výše měsíčních splátek upravována podle kurzu této cizí měny.

31. Předběžné otázky položené předkládajícím soudem se netýkají slučitelnosti sporných ujednání s unijním právem. Jejich zneužívající povaha ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 již byla tímto soudem určena rozsudkem, který nabyl právní moci¹¹. V této souvislosti uvedený soud v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice rozhodl, že tato ujednání nejsou závazná (tak, že je prohlásil za absolutně neplatná, jak stanoví španělské právo) a že ve zbývajícím rozsahu zůstává smlouva platná, s tím, že jedinou měnou úvěru se tak stalo euro¹². Tentýž soud rovněž uložil společnosti Caixabank nahradit žalobcům v původním řízení veškeré případné částky, které bezdůvodně zaplatili na základě uvedených ujednání, přičemž v souvislosti s tím bylo třeba přepočítat výši měsíčních splátek, které by zaplatili, pokud by byl úvěr od počátku denominován v eurech, a určit výši nákladů a provize účtovaných touto bankou v souvislosti s mechanismem „více měn“.

32. Tyto předběžné otázky se naproti tomu týkají otázky přesné výše nákladů řízení, konkrétně odměny advokáta, jež mohou být podle španělského práva nahrazeny žalobcům v původním řízení ze strany společnosti Caixabank po skončení tohoto řízení.

⁸ – Pokud jde o tyto okolnosti, viz body 76 a 77 tohoto stanoviska.

⁹ – Viz obdobně rozsudek ze dne 4. října 1991, *Society for the Protection of Unborn Children Ireland* (C-159/90, EU:C:1991:378, bod 15).

¹⁰ – Viz zejména rozsudky ze dne 30. dubna 2014, *Kásler a Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282); ze dne 20. září 2017, *Andriuc a další* (C-186/16, EU:C:2017:703), a ze dne 10. června 2021, *BNP Paribas Personal Finance* (C-609/19, EU:C:2021:469).

¹¹ – V předkládacím rozhodnutí nejsou vysvětleny důvody, proč byla sporná ujednání prohlášena za zneužívající. Z vyjádření španělské vlády však vyplývá, že španělské soudy tento druh „měnových“ doložek přísně kontrolují a obecně je považují za nedostatečně transparentní pro spotřebitele. Pokud jde o judikaturu Soudního dvora týkající se požadavků transparentnosti vztahujících se na obdobná ujednání, viz rozsudek ze dne 10. června 2021, *BNP Paribas Personal Finance* (C-609/19, EU:C:2021:469, body 40 až 57 a citovaná judikatura).

¹² – Pokud jde o podmínky takového zachování platnosti smlouvy, viz zejména rozsudek ze dne 14. března 2019, *Dunai* (C-118/17, EU:C:2019:207, bod 40).

33. V tomto ohledu španělská právní úprava v podstatě stanoví, že v občanskoprávním řízení je strana, která ve sporu neuspěla, v zásadě povinna nahradit náklady řízení vzniklé straně, která ve sporu uspěla, a to včetně odměny jejího advokáta¹³. V projednávané věci tak byla společnost Caixabank uložena povinnost nahradit EL a TP náklady řízení, které jim vznikly.

34. Poté, co rozhodnutí o přiznání náhrady nákladů řízení nabude právní moci, příslušný soudní úředník soudu, k němuž byla podána žaloba¹⁴, v řízení o určení výše nákladů určí a upraví přesnou výši nákladů právního zastoupení nahraditelných straně, která ve věci uspěla, a to na základě vyúčtování odměny předložených advokátů, právníků nebo jinými odborníky zúčastněnými ve věci a s přihlédnutím k okolnostem věci, zejména k *hodnotě předmětu řízení*, ale také k úkonům skutečně provedeným těmito odborníky, času strávenému na věci a její složitosti.

35. Nicméně *zprv*č čl. 394 odst. 3 LEC v prvním pododstavci, větě první stanoví horní hranici použitelnou mimo jiné na odměnu advokáta strany, která ve sporu uspěla. Konkrétně strana, které byla uložena náhrada nákladů řízení, může být v zásadě¹⁵ povinna zaplatit na odměně advokáta nejvýše celkovou částku *nepřesahující jednu třetinu hodnoty předmětu řízení*. Pokud požadovaná odměna advokáta tuto horní hranici přesáhne, musí soudní úředník za normálních okolností tuto odměnu „snížit“¹⁶.

36. V tomto kontextu *zadruhé* podle článku 251 LEC musí být v žalobě uvedena hodnota předmětu řízení v závislosti na ekonomickém významu, který má žaloba pro žalobce. V tomto ohledu odstavec 1 tohoto článku stanoví, že je-li požadována určitá peněžitá částka, představuje hodnotu předmětu řízení tato částka, a není-li částka určena, a to ani relativně, je hodnota předmětu řízení považována za neurčitou.

37. V projednávané věci EL a TP ve své žalobě původně uvedli, že hodnota sporu je neurčitá. V této souvislosti v podstatě upřesnili, že ekonomický význam, který pro ně žaloba má, odpovídá zůstatku úvěru ke dni jejího podání (přibližně 120 000 eur), avšak v důsledku zrušení sporných „měnových“ doložek je nutné výši tohoto zůstatku přepočítat. K tomu, aby bylo možné přesně určit tuto hodnotu, tak bylo nutné vyčkat na rozsudek ve věci samé. Následně v rámci určení výše nákladů řízení uvedli žalobci v původním řízení pro účely výpočtu nahraditelné odměny advokáta, že tato hodnota odpovídá zůstatku úvěru.

38. Avšak podle ustálené judikatury Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) platí, že v souladu se zásadou *perpetuatio iurisdictionis*, zakotvenou v článku 411 LEC, nelze hodnotu předmětu řízení, která byla určena v rozhodnutí o přípuštění žaloby na základě informací obsažených v žalobě, změnit v pozdější fázi řízení, a tím spíše nikoli po jeho skončení v rámci určení výše nákladů. Z této judikatury vycházel i soudní úředník v původním řízení. Ten rozhodl, že v projednávané věci je třeba považovat hodnotu předmětu řízení za neurčitou, a to i pro účely určení výše nákladů řízení¹⁷.

39. Tento výklad má za následek omezení výše odměny advokátky, jejíž náhrady se mohou žalobci v původním řízení domáhat na společnosti Caixabank. Podle (přínejmenším části)¹⁸ španělské judikatury se totiž spory, jejichž hodnota je „neurčitá“, považují za obdobné sporům, jejichž

¹³ – Viz čl. 394 odst. 1 LEC.

¹⁴ – Viz článek 243 LEC.

¹⁵ – V tomto ohledu viz bod 67 tohoto stanoviska.

¹⁶ – Viz článek 243 LEC.

¹⁷ – Viz body 16 a 17 tohoto stanoviska.

¹⁸ – Tento bod EL a TP zpochybňují (viz bod 74 tohoto stanoviska).

hodnotu „nelze určit“ ve smyslu čl. 394 odst. 3 prvního pododstavce věty druhé LEC. Toto ustanovení v zásadě¹⁹ stanoví, že hodnota předmětu řízení v těchto sporech činí, výhradně pro účely určení výše nákladů řízení, částku 18 000 eur. Při uplatnění horní hranice stanovené v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě první LEC tak lze straně, která ve sporu neuspěla, uložit na náhradu odměny advokáta nejvýše jednu třetinu této částky, tedy 6 000 eur.

40. Připomínám však, že v projednávané věci zřejmě nebyla uplatněna orientační částka 18 000 eur. Namísto toho byla uplatněna částka 30 000 eur²⁰. Na základě uplatnění sporné horní hranice by se tak mohli žalobci v původním řízení domáhat na společnosti Caixabank z titulu náhrady odměny advokáta nejvýše částky 10 000 eur. V každém případě zůstává problém stejný. Pokud se, stejně jako v projednávané věci, spotřebitel dohodl se svým advokátem na odměně přesahující uvedenou horní hranici (v tomto případě přibližně 26 000 eur), nese část odměny přesahující tuto horní hranici spotřebitel.

41. Podle EL a TP, podporovaných v řízení před Soudním dvorem Komisí, je však takový výsledek neslučitelný s unijním právem. Pokud by spotřebitel musel nést, v plném rozsahu nebo částečně, náklady vynaložené na soudní vymáhání svých práv, která mu přiznává směrnice 93/13, včetně odměny dohodnuté se svým advokátem, přestože ve věci samé uspěl (jelikož soud, k němuž byla žaloba podána, určil zneužívající povahu napadeného ujednání a uložil prodávajícímu nebo poskytovateli povinnost vrátit bezdůvodně zaplacené částky), nebylo by podle nich možné obnovit právní a faktickou situaci spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno, jak je vyžadováno v čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 uvedené směrnice, ve smyslu výkladu těchto ustanovení ve věci *Gutiérrez Naranjo* a další²¹. To podle nich rovněž brání spotřebitelům ve výkonu práv, která jim přiznává uvedená směrnice.

42. V tomto kontextu *na jedné straně* spočívá podstata druhé předběžné otázky položené předkládajícím soudem, již je třeba zodpovědět jako první, v tom, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je čl. 394 odst. 3 LEC, která v rámci určení výše nákladů vzniklých stranám sporu o určení zneužívající povahy smluvního ujednání stanoví horní hranici použitelnou na odměnu advokáta, která může být nahrazena spotřebiteli, který ve sporu uspěl, ze strany prodávajícího nebo poskytovatele, jemuž byla uložena náhrada nákladů, v závislosti na hodnotě předmětu řízení. V první části vysvětlím důvody, proč tomu tak v zásadě není.

43. *Na druhé straně* první předběžnou otázkou, již je třeba posoudit jako druhou, se předkládající soud táže, zda je soudní výklad článku 251, čl. 394 odst. 3 a článku 411 LEC, podle kterého v případě, že spotřebitel ve své žalobě uvedl jako hodnotu předmětu řízení neurčitou částku, nelze tento údaj již změnit v rámci určení výše nákladů řízení, přičemž se má za to, že pro účely výpočtu nahraditelné odměny advokáta se u sporů s neurčitou hodnotou předmětu řízení použije částka 18 000 eur (respektive v projednávané věci částka 30 000 eur), v rozporu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13. Ve druhé části uvedu důvody, proč tomu tak podle mého názoru není, s výhradou ověření předkládajícím soudem.

¹⁹ – Nerozhodne-li soud s ohledem na složitost věci jinak.

²⁰ – Viz body 24 a 25 tohoto stanoviska.

²¹ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2016 (spojené věci C-154/15, C-307/15 a C-308/15, dále jen „rozsudek *Gutiérrez Naranjo*“, EU:C:2016:980, body 61 a 62).

1. Ke skutečnosti, že unijní právo v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví horní hranici výše nákladů nahraditelných spotřebiteli (druhá předběžná otázka)

44. Jak zdůrazňuje polská vláda, podstatou druhé předběžné otázky položené předkládajícím soudem, v přeformulovaném znění uvedeném v bodě 42 tohoto stanoviska, je, zda směrnice 93/13 ukládá členským státům, aby stanovily právo spotřebitele, jehož žalobě na určení zneužívající povahy smluvního ujednání bylo vyhověno, na získání plné náhrady nákladů právního zastoupení, které mu v tomto řízení vznikly, od dotyčného prodávajícího nebo poskytovatele.

45. Na rozdíl od EL a TP a shodně se španělskou a polskou vládou se domnívám, že tomu tak není.

46. V první řadě se nedomnívám, že výklad čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 poskytnutý Soudním dvorem v rozsudku Gutiérrez Naranjo sám o sobě odpovídá na tuto otázku.

47. V tomto ohledu připomínám, že uvedený čl. 6 odst. 1 stanoví cíl, podle kterého zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nemají být pro spotřebitele „závazná“. Ve věci Gutiérrez Naranjo Soudní dvůr upřesnil, že podle tohoto ustanovení zneužívající ujednání „musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli“. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze smluvního ujednání tedy „musí být v zásadě obnovení právní a skutkové situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno“²².

48. Na základě tohoto posledně uvedeného závěru Soudní dvůr dovodil z čl. 6 odst. 1 „prostředek nápravy“ (*remedy*) ve prospěch spotřebitelů, a to právo na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání, aby byly pokud možno zpětně zrušeny účinky, které takové ujednání již vyvolalo v rozporu s cílem sledovaným tímto ustanovením²³.

49. V projednávané věci se žalobci v původním řízení tohoto práva domáhali u soudu a uspěli. V souladu s pravomocným rozsudkem předkládajícího soudu musí společnost Caixabank zpětně napravit účinky, které již sporné „měnové“ doložky vyvolaly. Z právního hlediska tak byla obnovena právní a faktická situace spotřebitelů, ve které by se nacházeli, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno, ve smyslu výkladu Soudního dvora.

50. Na druhou stranu nelze otázku „prostředku nápravy“ přiznaného spotřebitelům ve věci samé zaměňovat s otázkou určení výše nákladů řízení vzniklých posledně uvedeným v souvislosti se soudním řízením, které čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 neupravuje.

51. Předpisy týkající se určení výše nákladů řízení v občanskoprávních sporech jsou totiž procesními předpisy. Jsou-li tato pravidla uplatněna v rámci řízení o žalobě na určení zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu směrnice 93/13, spadají, abychom použili ustálenou formulaci, mezi „procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která jednotlivcům vyplývají z práva Unie“²⁴. Jak zdůrazňuje španělská a polská vláda, podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že neexistuje-li zvláštní unijní právní úprava, spadají takové procesní podmínky *do procesní autonomie členských států*, s výhradou, že musí být dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity²⁵.

²² – Rozsudek Gutiérrez Naranjo (bod 61).

²³ – Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo (bod 62): „povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat zneužívající smluvní ujednání, která ukládá uhrazení částek, jež se ukázaly jako bezdůvodné, s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám.“).

²⁴ – Viz zejména rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (body 83 a 95 a citovaná judikatura).

²⁵ – Viz zejména rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (body 83 a 95 a citovaná judikatura).

52. V této souvislosti je třeba *zadruhé* připomenout, jak to činí polská vláda, že zásada efektivity (což je jediná zásada dotčená v projednávané věci²⁶) obecně nebrání tomu, aby spotřebitel nesl část nákladů právního zastoupení, pokud podal žalobu na určení zneužívající povahy smluvního ujednání. Náklady soudního řízení však nesmí být natolik vysoké, aby spotřebiteli „prakticky znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly“ výkon práv, která mu přiznává směrnice 93/13. Jinými slovy, tato zásada brání tomu, aby takové řízení představovalo pro spotřebitele nepřiměřeně vysoké náklady, které by od podání žaloby odrazovaly²⁷.

53. Skutečnost, že k podání takové žaloby je nutné zastoupení advokátem, jak tomu zřejmě ve Španělsku je, a že spotřebitel musí nést přinejmenším část odměny advokáta, tak není sama o sobě v rozporu se zásadou efektivity²⁸. Nicméně vzhledem k tomu, že tato odměna obvykle tvoří podstatnou část nákladů vynaložených v souvislosti se soudním řízením²⁹, pak pokud by spotřebitel v případě úspěchu ve věci mohl přenést na prodávajícího nebo poskytovatele pouze malou část této odměny, nebo dokonce by ji nemohl přenést vůbec, mohlo by jej to vážně odradit od podání žaloby³⁰. Náklady právního zastoupení advokátem by pak v mnoha případech, v závislosti na sazbách a ve vztahu k prospěchu, který by spotřebitel v řízení případně získal, mohly být pro spotřebitele nepřiměřeně vysoké a odrazující, a tím by mu nadměrně ztěžovaly výkon práv, která mu přiznává směrnice 93/13³¹.

54. Z uvedeného však podle mého názoru vyplývá, že v rámci určení výše nákladů řízení by neměla být spotřebiteli, který v soudním řízení uspěl, přiznána proti prodávajícímu nebo poskytovateli, který ve sporu neuspěl, náhrada celé odměny, na níž se spotřebitel dohodl se svým advokátem, ale pouze náhrada *částky, která je přiměřená a úměrná* nákladům právního zastoupení, které musel objektivně vynaložit na podání takové žaloby, tedy částky, která je dostatečná ke kompenzaci případné odrazující povahy uvedené odměny. V opačném případě, jak zdůrazňuje společnost Caixabank, by se spotřebitelé mohli v rámci takového určení výše nákladů řízení domáhat náhrady odměny sjednané se svým advokátem v libovolné výši, jež by mohla přesahovat, a to i podstatně, to, co je objektivně nezbytné³².

²⁶ – Soudnímu dvoru nebyla položena otázka ohledně zásady rovnocennosti. V každém případě nemá Soudní dvůr žádné informace, které by vyvolávaly pochybnosti ohledně slučitelnosti čl. 394 odst. 3 LEC s uvedenou zásadou. Podle informací poskytnutých společností Caixabank a španělskou vládou se toto ustanovení použije stejně jak na řízení, jejichž předmětem jsou práva přiznaná unijním právem, tak na řízení, jejichž předmětem jsou práva přiznaná vnitrostátním právem. V tomto smyslu viz rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (bod 96).

²⁷ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. prosince 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, bod 41); ze dne 12. února 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, body 50, 52 a 53), a ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 54). Viz rovněž stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:532, body 35, 36 a 56).

²⁸ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. února 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, body 54 a 55).

²⁹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. července 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611, bod 22).

³⁰ – Společnost Caixabank ve svém vyjádření uvádí, že odměna požadovaná advokáty v řízeních o určení výše nákladů nemusí nutně odpovídat odměně, již účtují svým klientům, přičemž opět tvrdí, že v projednávané věci je odměna, již mají zaplatit žalobci v původním řízení, podstatně nižší než odměna požadovaná jejich advokátkou (viz poznámka pod čarou 6 tohoto stanoviska). Podle uvedené společnosti tak předběžné otázky nesměřují ve skutečnosti k ochraně zájmu spotřebitelů na tom, aby nemuseli nést náklady právního zastoupení, ale k ochraně zájmu jejich advokátky domáhat se vyšší odměny. Domnívám se však, že mezi těmito dvěma aspekty existuje jasný vztah.

³¹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 68), a stanovisko generálního advokáta M. Campose Sánchez-Bordony ve věci United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:201, bod 68). Soudní dvůr kromě toho již uvedl, že „[v] řízeních, jejichž hodnota je často omezená, může být odměna advokáta vyšší než dotčený zájem, což může spotřebitele odradit od toho, aby se bránil proti uplatnění zneužívajícího ujednání“ [viz zejména rozsudek ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (spojené věci C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 26)].

³² – V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta M. Campose Sánchez-Bordony ve věci United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:201, body 53, 65 a 66).

55. V tomto ohledu mají členské státy v rámci své procesní autonomie široký prostor pro uvážení. V zásadě mohou zajistit splnění požadavku uvedeného v předchozím bodě v rámci svých vnitrostátních předpisů o určení výše nákladů řízení, které, jak užitečně upozornila polská vláda ve svém vyjádření, vykazují rozdíly dané neexistencí harmonizace evropského práva v této oblasti: některé z nich stanoví, že neúspěšná strana musí nahradit odměnu advokáta úspěšné strany v plném rozsahu; jiné, včetně španělských předpisů, stanoví, že strana, která ve věci uspěla, má nárok na náhradu pouze části této odměny³³. Znovu připomínám, že tyto rozdílné předpisy jsou slučitelné se zásadou efektivity za předpokladu, že umožňují spotřebiteli získat od prodávajícího nebo poskytovatele na náhradě odměny advokáta přiměřenou a úměrnou částku.

56. Na rozdíl od EL a TP a shodně se společností Caixabank a španělskou vládou se nedomnívám, že tento výklad je zpochybněn rozsudkem Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria.

57. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity musí být vykládány v tom smyslu, že brání „režimu, který umožňuje uložit část procesních nákladů spotřebiteli v závislosti na výši bezdůvodně zaplacených částek, jež mu jsou vráceny poté, co byla určena neplatnost smluvního ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy“. Podle Soudního dvora takový režim vytváří podstatnou překážku, která může odradit spotřebitele od výkonu práva na účinný soudní přezkum zneužívající povahy smluvního ujednání³⁴.

58. Věc, ve které byl vydán uvedený rozsudek, se konkrétně týkala čl. 394 odst. 1 a 2 LEC. Zatímco první odstavec stanoví, jak připomínám, že strana, jejíž návrhová žádání byla zamítnuta, nese náklady řízení vynaložené stranou, která ve sporu uspěla, zatímco druhý odstavec stanoví, že v případě částečného vyhovění návrhovým žádáním nebo jejich zamítnutí ponese každá strana vlastní náklady spojené s řízením a nahradí polovinu společných nákladů. Na základě těchto ustanovení platí, že pokud spotřebitel podal v tomtéž řízení žalobu na určení neplatnosti smluvního ujednání a zároveň žalobu na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě tohoto ustanovení a pokud byla první žaloba prohlášena za opodstatněnou, avšak částka, již se spotřebitel domáhal druhou žalobou, neodpovídala částce, na niž měl ve skutečnosti nárok, nebyly prodávajícímu nebo poskytovateli v zásadě uloženy veškeré náklady řízení³⁵. Právě toto pravidlo o rozdělení nákladů řízení prohlásil Soudní dvůr za neslučitelné s unijním právem.

59. V této souvislosti mám *zprvu* k tomuto výkladu své výhrady. Domnívám se, že pravidlo, podle kterého každá strana nese vlastní náklady řízení, pokud bylo některým návrhovým žádáním vyhověno a jiná návrhová žádání byla zamítnuta, je spravedlivé, často se vyskytuje v právu členských států (jakož i v jednacím řádu Soudního dvora³⁶) a nevede k tomu, že by spotřebitelům „prakticky znemožňovalo nebo nadměrně ztěžovalo“ výkon práv, která jim přiznává směrnice 93/13. Pokud spotřebitel s částí svých návrhových žádání neuspěl, ačkoli soud správně použil unijní právo a případně i bez návrhu vznesl námitku zneužívající povahy sporných ujednání, nevidím důvod, proč by neměly náklady nést obě strany sporu.

60. V každém případě *zadruhé*, pokud by Soudní dvůr s mým názorem nesouhlasil, zdůrazňuji, že rozsudek ve věci Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria se týkal pravidel *rozdělení nákladů* mezi účastníky řízení. Soudní dvůr se naproti tomu nevyjádřil k otázce *přesné výše nákladů*

³³ – Pokud jde o podrobnou analýzu předpisů v oblasti nákladů soudního řízení v jednotlivých členských státech, viz <https://e-justice.europa.eu/37/FR/costs?init=true>.

³⁴ – Viz rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (body 96, 98 a 99).

³⁵ – Viz rozsudek Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (bod 94).

³⁶ – V tomto smyslu viz čl. 138 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora.

právního zastoupení, konkrétně odměny advokáta, jejíž náhradu lze přiznat spotřebiteli, který ve věci uspěl, na účet prodávajícího nebo poskytovatele, jemuž byla uložena náhrada nákladů řízení, což je otázka dotčená v projednávané věci. Z uvedeného rozsudku tedy nelze důvodně dovozovat, že by v rámci určení výše nákladů řízení měl mít spotřebitel nárok na plnou náhradu odměny dohodnuté se svým advokátem.

61. S ohledem na výše uvedené mám za to, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je čl. 394 odst. 3 první pododstavec věta první LEC, která omezuje výši odměny advokáta, jejíž náhradu lze přiznat spotřebiteli, který ve věci uspěl, na účet prodávajícího nebo poskytovatele, kterému byla uložena náhrada nákladů řízení, je v zásadě slučitelná se zásadou efektivity. Takový systém sám o sobě nepřekračuje prostor pro uvážení, který mají členské státy v rámci své procesní autonomie.

62. *Na jedné straně*, jak tvrdí španělská vláda, taková horní hranice umožňuje stanovit určitou normu, pokud jde o rozumnou a přiměřenou výši nahraditelných nákladů řízení v závislosti na hodnotě nebo druhu sporu, tím, že vyloučí náhradu neobvykle vysoké odměny advokáta³⁷.

63. *Na druhé straně* připomínám, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je pro účely uplatnění zásady efektivity každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například zásadu právní jistoty a dodržování práv na obhajobu³⁸.

64. Přitom *v první řadě* tato zásada svědčí ve prospěch stanovení takové horní hranice, jaká je stanovena v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě první LEC. Pravidla pro určení výše nákladů řízení by totiž měla být pokud možno jednoduchá a jejich výsledky předvídatelné³⁹. V tomto ohledu, jak tvrdí španělská vláda, tato horní hranice právě přispívá k předvídatelnosti výše nákladů řízení, které budou účastníci řízení případně muset nést.

65. *Dále*, jak tvrdí španělská a polská vláda, horní hranice nahraditelných nákladů řízení představuje, za účelem dodržení práva na obhajobu, vyvážení mezi prospěchem, který mohou jednotlivci v soudním řízení získat, a rizikem, jež svou účastí v něm podstupují. Z tohoto hlediska poskytuje taková horní hranice ochranu spotřebitelům. Pokud by totiž taková horní hranice neexistovala⁴⁰, a spotřebitel by tak nesl riziko, že bude muset uhradit v plné výši odměnu advokáta prodávajícího nebo poskytovatele (která by mohla být velmi vysoká), pokud posledně

³⁷ – Obdobně viz rozsudek ze dne 28. července 2016, *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, bod 25). Pokud jde o otázku, jaké náklady jsou nezbytné k tomu, aby se spotřebitel mohl účinně domáhat svých práv nebo se hájit, domnívám se, shodně s polskou vládou, že vnitrostátní orgány jsou v zásadě nejlépe schopny určit, po dohodě s profesními organizacemi právníků a jinými dotčenými osobami, náklady konkrétních druhů řízení nebo konkrétní hodnotu předmětu řízení [obdobně viz stanovisko generálního advokáta M. Campose Sánchez-Bordony ve věci *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, body 73 a 75)].

³⁸ – Viz zejména rozsudek ze dne 10. června 2021, *BNP Paribas Personal Finance* (spojené věci C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 28 a citovaná judikatura).

³⁹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2015, *Orizzonte Salute* (C-61/14, EU:C:2015:655, bod 61), a obdobně rovněž rozsudky ze dne 13. února 2014, *Komise v. Spojené království* (C-530/11, EU:C:2014:67, body 54 a 58), a ze dne 17. října 2018, *Klohn* (C-167/17, EU:C:2018:833, bod 70).

⁴⁰ – Samozřejmě nelze v zájmu ochrany spotřebitele požadovat, aby se horní hranice nahraditelných nákladů řízení neuplatnila, pokud ve sporu uspěje spotřebitel, ale uplatnila se v případech, že uspěje prodávající nebo poskytovatel. Takový výklad by představoval porušení zásady rovnosti zbraní (neboli procesní rovnosti), a byl by z toho důvodu neslučitelný s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie. Pokud jde o tuto zásadu, viz zejména rozsudek ze dne 30. června 2016, *Toma a Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci* (C-205/15, EU:C:2016:499, body 36 a 47).

uvedený ve věci úspěje, mohlo by jej to od podání žaloby vážně odradit⁴¹. Z tohoto úhlu pohledu takové ustanovení, jako je čl. 394 odst. 3 LEC, spotřebitele neodrazuje, ale naopak je pro ně pobídkou, aby se domáhali svých práv u soudu.

66. *Konečně*, jak tvrdí společnost Caixabank, je třeba přihlédnout k mechanismům stanoveným vnitrostátními předpisy, určeným ke kompenzaci finančních problémů spotřebitele, jako například získání právní pomoci, která by mohla umožnit kompenzovat případný zůstatek odměny advokáta, který by po určení výše nákladů řízení nesl spotřebitel⁴².

67. *Ostatně*, jak tvrdí španělská vláda, v projednávané věci nepředstavuje horní hranice stanovená v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě první LEC absolutní mez. Soud ji nemusí použít, přinejmenším pokud dospěje k závěru, že strana, které byla uložena náhrada nákladů řízení, jednala účelově⁴³.

68. *S tímto upřesněním a* v souladu s tím, co jsem vysvětlil v bodě 54 tohoto stanoviska, by zásada efektivity bránila vnitrostátní právní úpravě, která by stanovila tak nízkou horní hranici nákladů řízení nahraditelných straně, která ve věci uspěla, že by spotřebitelé obecně nemohli získat na náhradě řízení částku, která by byla přiměřená a úměrná nákladům právního zastoupení, které musí objektivně vynaložit na podání žaloby k soudu⁴⁴.

69. Kromě toho, že by taková horní hranice mohla spotřebitele vážně odradit od vymáhání svých práv, mám totiž za to, že pokud by v rámci takového řízení musel prodávající nebo poskytovatel nést pouze zanedbatelnou část odměny advokáta zaplacené spotřebitelem, byl by vážně narušen odrazující účinek, který má být podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 7 odst. 1 této směrnice spojen s rozhodnutím o zneužívající povaze smluvního ujednání, jak správně tvrdí EL a TP, jakož i Komise⁴⁵.

70. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na druhou předběžnou otázku odpověděl tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity nebrání vnitrostátní právní úpravě, která v rámci určení výše nákladů řízení o žalobě na určení zneužívající povahy smluvního ujednání stanoví horní hranici použitelnou na odměnu advokáta, jejíž náhrada může být přiznána spotřebiteli, který ve sporu uspěl, proti prodávajícímu nebo poskytovateli, jemuž byla uložena náhrada nákladů, za předpokladu, že tato horní hranice umožňuje spotřebiteli získat z tohoto titulu částku, která je přiměřená a úměrná nákladům právního zastoupení, které musel objektivně vynaložit na podání takové žaloby.

⁴¹ – Obdobně viz stanovisko generálního advokáta M. Campose Sánchez-Bordony ve věci *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, body 67 a 68).

⁴² – Viz zejména rozsudky ze dne 5. prosince 2013, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12, EU:C:2013:800, bod 42), a ze dne 12. února 2015, *Baczó a Vizsnyiczai* (C-567/13, EU:C:2015:88, bod 55).

⁴³ – Jak stanoví čl. 394 odst. 3 druhý pododstavec LEC. Španělská vláda tvrdí, že v souladu s judikaturou španělských soudů lze upustit od použití sporné horní hranice rovněž v případě, kdy soudní úředník nebo soud, k němuž byla podána žaloba, shledá věc zvláště složitou. Komise tento bod zpochybňuje a tvrdí, že ke složitosti sporu lze přihlížet pouze v rámci této horní hranice. V každém případě tento bod není podle mého názoru pro zodpovězení položených předběžných otázek rozhodující.

⁴⁴ – Obdobně viz rozsudek ze dne 28. července 2016, *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, body 26, 29, 30 a 32).

⁴⁵ – Obdobně viz rozsudek *Gutiérrez Naranjo* (bod 63), a rozsudek ze dne 28. července 2016, *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, bod 27).

2. Ke způsobu určení hodnoty předmětu řízení pro účely výpočtu nákladů řízení nahraditelných spotřebiteli (první předběžná otázka)

71. Připomínám, že první předběžná otázka položená předkládajícím soudem, jak je shrnuta v bodě 43 tohoto stanoviska, se týká pravidel určování hodnoty předmětu řízení stanovených španělským procesním právem. Na úvod zdůrazňuji, že Soudní dvůr je příslušný k posouzení těchto, zvláště technických, pravidel pouze z důvodu, že uvedená hodnota představuje základ pro výpočet výše nákladů řízení, které mohou být nahrazeny spotřebiteli v případě úspěchu ve věci⁴⁶ (zejména s ohledem na horní hranici stanovenou v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě první LEC) a je zároveň relevantní z hlediska nákladů právního zastoupení, které může spotřebitel nést za účelem soudního vymáhání práv, která mu přiznává směrnice 93/13.

72. Soudní dvůr se tak v projednávané věci musí zdržet posouzení podrobností výpočtu hodnoty předmětu řízení podle pravidel španělského práva, nebo dokonce posouzení otázek týkajících se výhradně tohoto práva, k čemuž směřují účastníci původního řízení. Naproti tomu se musí omezit na posouzení těchto pravidel s ohledem na zásadu efektivity⁴⁷ v souladu se základními rysy týkajícími se nákladů řízení vzniklých spotřebitelům, které jsem nastínil v odpovědi na předchozí předběžnou otázku.

73. *Zaprvé*, pokud jde o skutečnost, že podle článků 253 a 411 LEC, jak je vykládají španělské soudy, musí být hodnota předmětu řízení určena na začátku řízení na základě informací uvedených spotřebitelem v žalobě a nemůže být změněna v pozdější fázi řízení, a tím spíše nikoli v rámci určení výše nákladů řízení, podotýkám následující.

74. *Především*, pokud EL a TP tvrdí, že existuje odchylná vnitrostátní judikatura, jež stanoví, že podle španělského práva musí být ve skutečnosti nahraditelné náklady řízení vždy vypočteny na základě reálného ekonomického významu, který má žaloba pro spotřebitele, a to nezávisle na hodnotě předmětu řízení určené v řízení ve věci samé, zdůrazňuji, že Soudnímu dvoru nepřísluší rozhodovat o rozporech ve vnitrostátní judikatuře. Na položenou předběžnou otázku musí Soudní dvůr odpovědět s ohledem na vysvětlení, která byla v tomto ohledu podána v předkládacím rozhodnutí⁴⁸.

75. *Dále* připomínám, jak je uvedeno v bodě 63 tohoto stanoviska, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda je vnitrostátní procesní ustanovení v rozporu se zásadou efektivity, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů, jakož i v tomto rámci k základním zásadám vnitrostátního právního systému.

76. V tomto ohledu společnost Caixabank a španělská vláda tvrdí, že zásada „perpetuatio jurisdictionis“ zakotvená v článku 411 LEC je odůvodněna zejména úvahami týkajícími se právní jistoty. Tato jistota podle nich vyžaduje, aby strany, včetně prodávajícího nebo poskytovatele, měly možnost znát již na počátku řízení potenciální ekonomické náklady a předpokládané

⁴⁶ – Jak upřesňuje předkládající soud, hodnota předmětu řízení je relevantním údajem pro další procesní otázky, jako je povaha řízení a dostupné opravné prostředky.

⁴⁷ – Připomínám, že Soudnímu dvoru nebyla položena otázka ohledně zásady rovnosti. EL a TP nicméně tvrdí, že pokud jde o určení hodnoty předmětu řízení, platí v řízeních o obstarání majetku zajištěném hypotékou příznivější pravidla, kdy hodnota předmětu řízení obecně odpovídá zůstatku dotčeného úvěru. Společnost Caixabank a Komise se domnívají, že tento druh řízení není srovnatelný s takovým sporem, jako je spor dotčený v původním řízení, což je i můj názor. V každém případě přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, který je přímo obeznámen s použitelnými procesními podmínkami, aby ověřil podobnost dotýčných žalob [viz zejména rozsudek ze dne 9. července 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (spojené věci C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 77 a citovaná judikatura)].

⁴⁸ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341, bod 37).

finanční vklady spojené se soudním řízením⁴⁹. Strany sporu podle nich díky tomu mohou přizpůsobit své jednání, a zejména procesní strategii. Tyto úvahy jsou v souladu s úvahami, které jsem uvedl v bodě 64 tohoto stanoviska. Zdá se mi tedy rozumné, že hodnota sporu musí být stanovena na začátku řízení a nelze ji již změnit ve fázi určení výše nákladů řízení.

77. *Konečně* společnost Caixabank a španělská vláda uvádějí, že v souladu se španělským právem má soud pravomoc v řízení ve věci samé ověřit, a to případně i bez návrhu, hodnotu předmětu řízení uvedenou žalobcem. Tento bod je podle mého názoru podstatný. Mám za to, že jelikož si spotřebitel nemusí být nutně vědom svých práv, musí vnitrostátní soud provést „pozitivní zásah“, opakovaně zmiňovaný v judikatuře Soudního dvora⁵⁰, tím, že ověří, případně i bez návrhu, zda hodnota uvedená spotřebitelem v návrhu odpovídá ekonomickému významu, který pro něj soudní řízení reálně představuje. Pokud by spotřebitel uvedl příliš nízkou částku, měl by ho soud informovat o důsledcích, které to může mít pro určení výše nákladů řízení, a umožnit mu opravit tuto částku, při dodržení práva na obhajobu.

78. *Zadruhé*, pokud jde o skutečnost, že hodnota předmětu řízení v takovém sporu, jako je spor v původním řízení, která byla na začátku řízení uvedena jako „neurčitá“, je ve smyslu čl. 394 odst. 3 prvního pododstavce věty druhé LEC považována za hodnotu, již „nelze určit“, a tudíž se pro účely určení výše nákladů řízení použije orientační částka 18 000 eur (respektive v projednávané věci 30 000 eur), je věc podle mého názoru jednoduchá.

79. Řada aspektů, které jsou před Soudním dvorem široce diskutovány, je totiž v konečném důsledku pro odpověď, již má posledně uvedený poskytnout, irelevantní. V tomto ohledu podotýkám, že mezi účastníky původního řízení je *předně* sporná otázka stavu vnitrostátní judikatury týkající se uvedeného čl. 394 odst. 3. EL a TP totiž tvrdí, že podle judikatury Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) se za spory, jejichž hodnotu nelze „určit“, považují pouze spory, které nemají majetkovou hodnotu, jako je například žaloba na neplatnost volebního postupu. Na druhou stranu spory, které majetkovou hodnotu mají, a pouze ji nelze přesně určit již na začátku řízení, za takové spory považovat nelze, a tudíž se na ně uvedené ustanovení nevztahuje, což společnost Caixabank zpochybňuje. *Dále* je mezi účastníky původního řízení sporná otázka způsobu určení hodnoty předmětu řízení v takové věci, jako je věc v původním řízení. Podle EL a TP je v souladu s čl. 251 odst. 8 LEC třeba v tomto ohledu vzít za základ zůstatek úvěru, pokud je zpochybněna platnost smlouvy nebo její části. Společnost Caixabank má za to, že zůstatek úvěru je pohledávkou banky, a nelze k němu tudíž přihlížet při určování hodnoty předmětu řízení zahájeného spotřebitelem, jakožto úvěrovaným. Místo toho je v souladu s čl. 251 odst. 1 tohoto zákona třeba vzít za základ částky, které spotřebitelé bezdůvodně zaplatili navíc a jejichž vrácení se domáhají. *Konečně* je mezi účastníky řízení sporná otázka, zda v projednávané věci mohli EL a TP ve svém návrhu oprávněně uvést jako hodnotu předmětu řízení určitou částku, přinejmenším relativně určenou.

80. Avšak jak jsem již uvedl v bodě 74 tohoto stanoviska, Soudnímu dvoru nepřísluší rozhodovat o rozporech v judikatuře týkající se výkladu vnitrostátního práva a rozhodně mu nepřísluší rozhodovat o tom, jaká by měla být hodnota předmětu takového sporu, jako je spor v původním řízení, s ohledem na španělské procesní předpisy. Soudnímu dvoru nepřísluší ani určit, zda mohli EL a TP ve své žalobě oprávněně uvést určitou hodnotu, či nikoli.

⁴⁹ – Viz stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:201, body 63 a 74).

⁵⁰ – Viz zejména rozsudky ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (spojené věci C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 27); ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 31), a ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba (spojené věci C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 23).

81. Mám nicméně za to, že bez ohledu na vnitrostátní judikaturu a způsob určení hodnoty předmětu řízení pro účely uplatnění španělské právní úpravy v oblasti určení výše nákladů řízení vyžaduje zásada efektivity pouze to, aby tato právní úprava umožnila spotřebiteli získat od prodávajícího nebo poskytovatele na náhradě odměny advokáta částku, která je přiměřená a úměrná nákladům právního zastoupení, které musel objektivně vynaložit na podání žaloby, jak jsem již uvedl v odpovědi na druhou otázku. V projednávané věci bude na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda určení hodnoty předmětu řízení na částku 30 000 eur, v jehož důsledku mohou žalobci v původním řízení na základě uplatnění horní hranice stanovené v čl. 394 odst. 3 prvním pododstavci větě první LEC získat od společnosti Caixabank náhradu odměny advokáta pouze do výše 10 000 eur, splňuje tento požadavek⁵¹.

82. S ohledem na veškeré výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první předběžnou otázku odpověděl tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které hodnota předmětu řízení, která je základem pro výpočet nákladů řízení nahraditelných spotřebiteli, jenž ve věci uspěl, musí být stanovena v návrhu na zahájení řízení a není možné ji později změnit, a která pro určitá řízení stanoví pro tuto hodnotu orientační částku, za předpokladu, že tato právní úprava neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje spotřebiteli výkon jeho práv, jež mu přiznává tato směrnice. V tomto rámci přísluší soudu, k němuž byla podána žaloba, aby ověřil, případně i bez návrhu, zda hodnota uvedená spotřebitelem v jeho návrhu na zahájení řízení odpovídá ekonomické hodnotě, kterou pro něj spor reálně představuje.

V. Závěry

83. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (soud prvního stupně č. 49 v Barceloně, Španělsko) následovně:

- „1) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, ve spojení se zásadou efektivity, musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která v rámci řízení o určení výše nákladů souvisejících s žalobou na určení zneužívající povahy smluvního ujednání stanoví horní hranici použitelnou na odměnu advokáta, jejíž náhrada může být přiznána spotřebiteli, který ve sporu uspěl, na účet prodávajícího nebo poskytovatele, jemuž byla uložena náhrada nákladů, za předpokladu, že tato horní hranice umožňuje spotřebiteli získat z tohoto titulu částku, která je přiměřená a úměrná nákladům právního zastoupení, které musel objektivně vynaložit na podání takové žaloby.
- 2) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení se zásadou efektivity musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které hodnota předmětu řízení, která je základem pro výpočet nákladů řízení nahraditelných spotřebiteli, jenž ve věci uspěl, musí být stanovena v žalobě a není možné ji později změnit, a která pro určitá řízení stanoví pro tuto hodnotu orientační částku, za předpokladu, že tato právní úprava neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje spotřebiteli výkon jeho práv, jež mu přiznává tato

⁵¹ – K tomuto bodu podotýkám, že předkládající soud nevysvětlil, z jakého důvodu by měla být částka ve výši přesahující 25 000 eur požadovaná advokátkou žalobců v původním řízení rozumná a přiměřená. Z vyjádření společnosti Caixabank naopak vyplývá, že Advokátní komora v Barceloně vydala stanovisko, podle kterého je požadovaná částka nepřiměřeně vysoká.

směrnice. V tomto rámci přísluší soudu, k němuž byla podána žaloba, aby ověřil, případně i bez návrhu, zda hodnota uvedená spotřebitelem v jeho návrhu na zahájení řízení odpovídá ekonomické hodnotě, kterou pro něj spor reálně představuje.“